

Lana Lovrenčić*

Međunarodni skup
*Otkrivanje Dalmacije VI –
Gledati prazninu, čekati
(Prazna mjesta i
reprezentacija izolacije)
(Watching, Waiting –
Empty Spaces and the
Representation of Isolation)*

Institut za povijest umjetnosti – Centar Cvito Fisković
i *online* putem platforme Zoom, 3.–5. prosinca 2020.

* Autorica teksta suradnica je na projektu u sklopu kojeg je skup organiziran

Posao znanstvenika nerijetko je samotan, a rezultati sati rada ponekad dolaze u fokus stručne i šire javnosti tek nakon godina istraživanja u arhivima i čitaonicama. Naime, iako je neosporno da je za analizu i opis fenomena nerijetko potreban dulji period promišljanja, kao i određeni odmak, u mnogim situacijama logika samog sustava znanosti rezultira određenom sporošću i diktira tempo koji nije uvijek u skladu sa suvremenošću trenutka. Stoga je zadovoljstvo kada se taj sklad postigne utoliko veće. Jedno takvo „preklapanje” trenutka u kojemu živimo i mogućnosti za artikulaciju nekih aspekata problema kojima se susrećemo kao društvo dogodio se upravo krajem 2020. u Splitu, i to u formi interdisciplinarnе konferencije humanističkog predznaka *Otkrivanje Dalmacije VI – Gledati prazninu, čekati (Prazna mjesta i reprezentacija izolacije)*.

Godina 2020. bit će godina koju ćemo pamtiti – na globalnoj razini, svijet je pogodila pandemija razmjera nezabilježenog u suvremenoj povijesti, dok su na razini Hrvatske ovu godinu obilježila i dva razorna potresa, od kojih je onaj prvi, 22. ožujka, oštetio dobar dio glavnoga grada. Izolacija na koju smo bili globalno primorani (i koja s kraćim ili duljim prekidima još uvijek traje), svojevrsno gubljenje tla pod nogama, pojačana je faktičkim osjećajem straha od podrhtavanja tog istog tla u Zagrebu i krajem godine u okolici Siska i Petrinje. Kao svojevrsan ispušni ventil, način da se ipak povežemo (kad već ne možemo fizički, onda barem dijeleći svoj

pogled uprt u prazninu) postale su pak nebrojene fotografije praznih ulica koje su preplavile medijski prostor – ulica koje su umjesto mjesta susreta postale kulise, koridori ispraznjeni od ljudi, slike svijeta bez ljudi, slike svijeta nakon ljudi. Šesta konferencija *Discovering Dalmatia*,¹ koja se od 2015. održava u Splitu, potaknuta temom znanstvenog projekta *Ekspozicija. Teme i aspekti hrvatske fotografije od 19. stoljeća do danas*,² uzela je upravo novo shvaćanje praznine kroz vizualnu reprezentaciju, primarno u mediju fotografije, kao polaznu točku. Usredotočivši se na preispitivanje individualnog i kolektivnog sjećanja na vrijeme koje je bilo, na ono u kojemu se upravo nalazimo te promišljanje o tome kako će ova situacija utjecati na ono što nas očekuje, organizatorice konferencije Ana Šverko i Sandra Križić Roban postavile su pitanje mogu li nas „vizualizacije praznih prostora usredotočiti na čekanje” i „možemo li se izmaknuti prekomjernoj konzumaciji slika (koja ionako na negativan način utječe na produktivnost)”.

Uzimajući u obzir višeslojnost i značenje slike te njezinu važnost za različite discipline, poziv za sudjelovanje nije bio upućen samo povjesničarima umjetnosti, što je rezultiralo iznimnim odazivom podjednako znanstvenika i umjetnika te u konačnici opsežnim interdisciplinarnim programom. Od inicijalnog plana da se konferencija održi u potpunosti uživo ipak se na kraju moralo odustati, no hibridni format omogućio je internacionalnu publiku, što je rezultiralo živim diskusijama na kraju svakog tematskog bloka.

1 Više o konferencijama vidi na www.grandtourdalmatia.org/conferences-and-workshops/discovering-dalmatia

2 Interdisciplinarni projekt *Ekspozicija. Teme i aspekti hrvatske fotografije od 19. stoljeća do danas* provodi se od 1. veljače 2020. u okviru Instituta za povijest umjetnosti uz financijsku podršku Hrvatske zaklade za znanost pod šifrom IP-2019-04-1772. Više o projektu vidi na www.ekspozicija.ipu.hr

Konferencija je trajala je tri dana, a program je dodatno obogaćen promocijom knjige *Discovering Dalmatia: Dalmatia in Travelogues, Images and Photographs* (Zagreb, 2019.) i otvorenjem izložbe *Split i Dioklecijanova palača na slikama danskih umjetnika Johana Petera Kornbecka i Fredericka Emila Eckardta* u Muzeju grada Splita.

Konferencija je otvorena nagrađivanim eksperimentalnim filmom Stuarta Moorea i Kayle Parker *Father-land* (2018.), nakon čega je uslijedilo njihovo predavanje, čime je zadan početni ton konferencije u kojoj su se isprepletale pozicije umjetničkog stvaralaštva i znanstvene interpretacije. Ovaj format ne dozvoljava detaljniji prikaz svakog pojedinog izlaganja, stoga će ovom prilikom biti navedene tek teme koje su predavači obuhvatili, dok zainteresiranog čitatelja upućujemo na programsku knjižicu konferencije objavljenu *online* (www.ipu.hr/content/info/Discovering_Dalmatia_VI_2020_program.pdf).

Podijeljena u dva bloka, predavanja prvoga dana bavila su se posljedicama političko-ekonomskih odluka na prostor koje rezultiraju privremenim izostankom ljudi ili pak njihovim trajnim iseljavanjem i stvaranjem suvremenih ruina, kao i pitanjem stvaranja povijesno-političkih narativa koji oblikuju našu sadašnjost i budućnost, primarno se fokusirajući na prostorne implikacije i reprezentaciju u medijima kao i posljedičnu traumu. Drugi dan ispunila su tri bloka: prvi je problematizirao pitanje praznine javnih prostora u mjestima gdje živimo, a drugi pojam samoće i izola-

cije, ideju „nemjesta” u mediju fotografije te prazni prostor u arhitekturi. Drugi dan zaključen je izlaganjima mlađih istraživača (doktoranada) koji su se bavili problemima fizičke dimenzije praznog prostora te vizualizacijom praznine u slikarstvu i novim medijima. Ovime je također dana prilika mlađim kolegicama i kolegama da sudjeluju u konferenciji ovog tipa, što znanstveni odbor smatra iznimno važnim. Treći dan konferencije otvoren je temom fotografije kao alata u razvoju medicine te prizorima karantene u različitim povijesnim razdobljima, dok se na posljednjoj sesiji raspravljalo o vremenu i prostoru na primjerima fotografija etnografske tematike te mogućnosti u kojoj bi fotografije snimljene tijekom *lockdowna* u budućnosti mogle poprimiti posve novu interpretaciju. Dr. sc. Sandra Križić Roban, jedna od organizatorica konferencije, u završnom je komentaru zaključila: „Usprkos bezbrojnim slikama koje svakodnevno pulsiraju na rubovima naših ekrana, fotografije koje smo počeli dijeliti i razmjenjivati u vrijeme pandemije i (u slučaju Zagreba) potresa, međusobno su nas zbližile te pomogle da savladamo fizičku udaljenost, samoću i praznine...”

Bogatstvo tema i pristupa postaje još evidentnije ako se uzme u obzir činjenica da su izlaganja držali povjesničari i povjesničarke umjetnosti i arhitekture, antropologinje, fotografkinje i fotografi, vizualne umjetnice i umjetnici, no jednako tako doktorice i doktori medicine. Ovime je konferencija uspjela ne samo „uhvatiti odlučujući trenutak” (da se poslužimo riječima Henrija Cartier-Bressona)

u smislu teme nego je uspjela predočiti svu kompleksnost i slojevitost primjene i važnosti fotografije kako u znanosti i umjetnosti tako i u svakodnevnom životu te progovoriti o onome kolektivnome – onome što nas povezuje i što nam u ovom zahtjevnom vremenu daje snagu za dalje. Voditeljice skupa Sandra Križić Roban i Ana Šverko s Instituta za povijest umjetnosti na kraju konferencije dobile su poziv uglednog znanstvenog izdavača Leuven University Press na prijavu koncepta zbornika s odabranim radovima za objavu. Njihov je prijedlog unisono prihvaćen pa stoga s nestrpljenjem očekujemo knjigu koja će nastojati objediniti što nam to nudi vizualna, prije svega fotografska reprezentacija praznine i izolacije u interdisciplinarnom kontekstu. ✕